

Операційні системи

Лекція 2

Архітектура та ресурси
операційних систем

План лекції

- Поняття архітектури операційної системи
- Ядро і системне програмне забезпечення
- Привілейований режим і режим користувача
- Монолітна архітектура
- Багаторівнева архітектура
- Мікроядрова архітектура
- Архітектура ОС UNIX і Windows
- Об'єктна архітектура

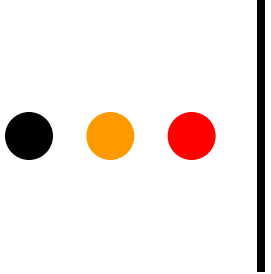
Основні функції ОС

- Керування процесами і потоками
- Керування пам'яттю
- Керування введенням-виведенням
- Керування файлами (файлові системи)
- Мережна підтримка
- Безпека даних
- Інтерфейс користувача

Базові поняття

- ▣ *Архітектура операційної системи* визначає набір і структурну організацію компонентів, кожний з яких відповідає за певні функції, а також порядок взаємодії цих компонентів між собою та із зовнішнім середовищем.
- ▣ Фундаментальні можливості, які надають компоненти ОС, становлять *механізм* (*mechanism*). Рішення щодо використання цих можливостей визначають *політику* (*policy*). Механізм може бути відокремленим від політики, тоді компонент, що його реалізує, називають “*вільним від політики*” (*policy-free*).
- ▣ Базові компоненти ОС, які відповідають за найважливіші функції і виконуються у привілейованому режимі (і зазвичай перебувають у пам'яті постійно), називають *ядром операційної системи* (*operating system kernel*).

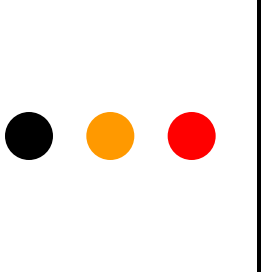
Ядро і системне програмне забезпечення

▣ Ядро

- Виконується в привілейованому режимі
- Постійно перебуває в оперативній пам'яті
- Зазвичай виконує такі функції:
 - Обробка переривань
 - Керування пам'яттю
 - Керування введенням/виведенням

▣ Системне програмне забезпечення

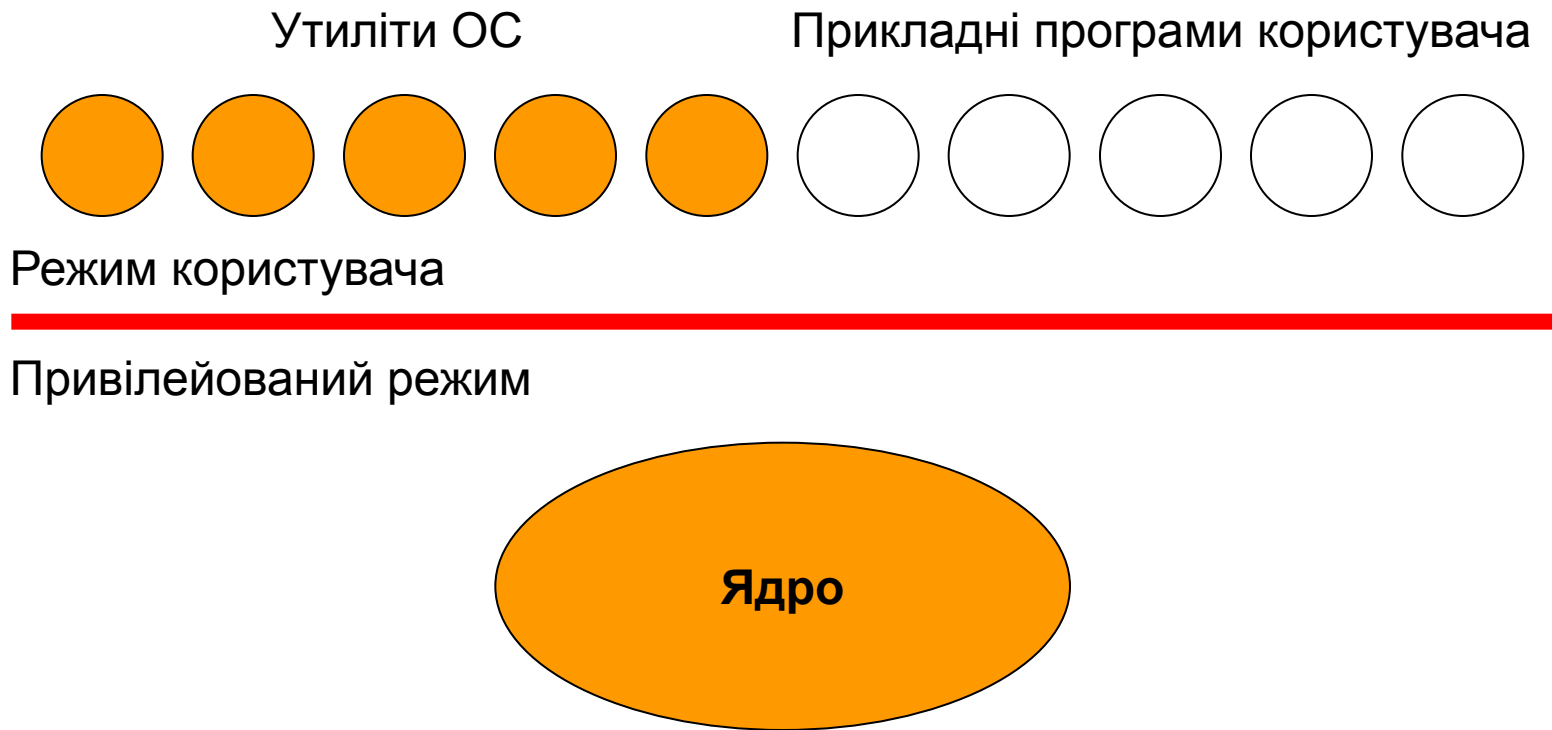
- Системні програми (утиліти)
 - Командний інтерпретатор
 - Програми резервного копіювання та відновлення даних
 - Засоби діагностики та адміністрування
- Системні бібліотеки

Привілейований режим і режим користувача

- Привілейований режим (режим ядра)
 - Дозволяє втручатись в роботу будь-якої програми (наприклад, для перемикання контекстів або для розв'язання конфліктів)
- Режим користувача
 - Не дозволяє критичні команди (зупинка системи, перемикання контекстів, прямий доступ до пам'яті з заданими межами та до пристроїв введення-виведення)
 - Доступ до функцій ядра здійснюється через *системні виклики*
- Необхідна апаратна підтримка з боку процесора

Типова архітектура ОС: ядро у привілейованому режимі

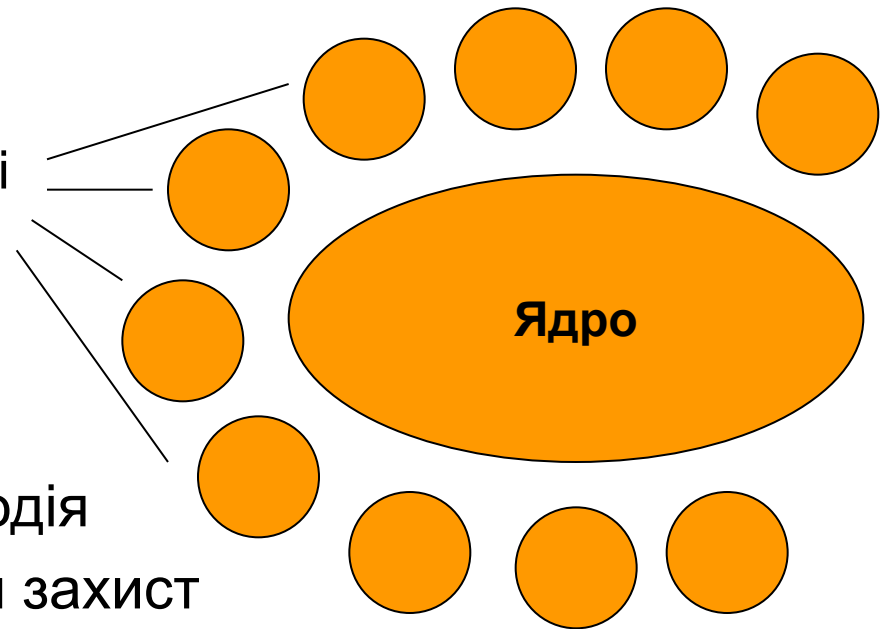
Архітектура ОС Novell NetWare: ядро і прикладні програми в одному режимі

Режим користувача

Привілейований режим

Завантажувані модулі NLM

- Перевага – швидкодія
- Недолік – відсутній захист

Різні архітектури ОС

□ Монолітні системи

- Усі компоненти знаходяться в ядрі
- Немає чіткої ієрархії компонентів

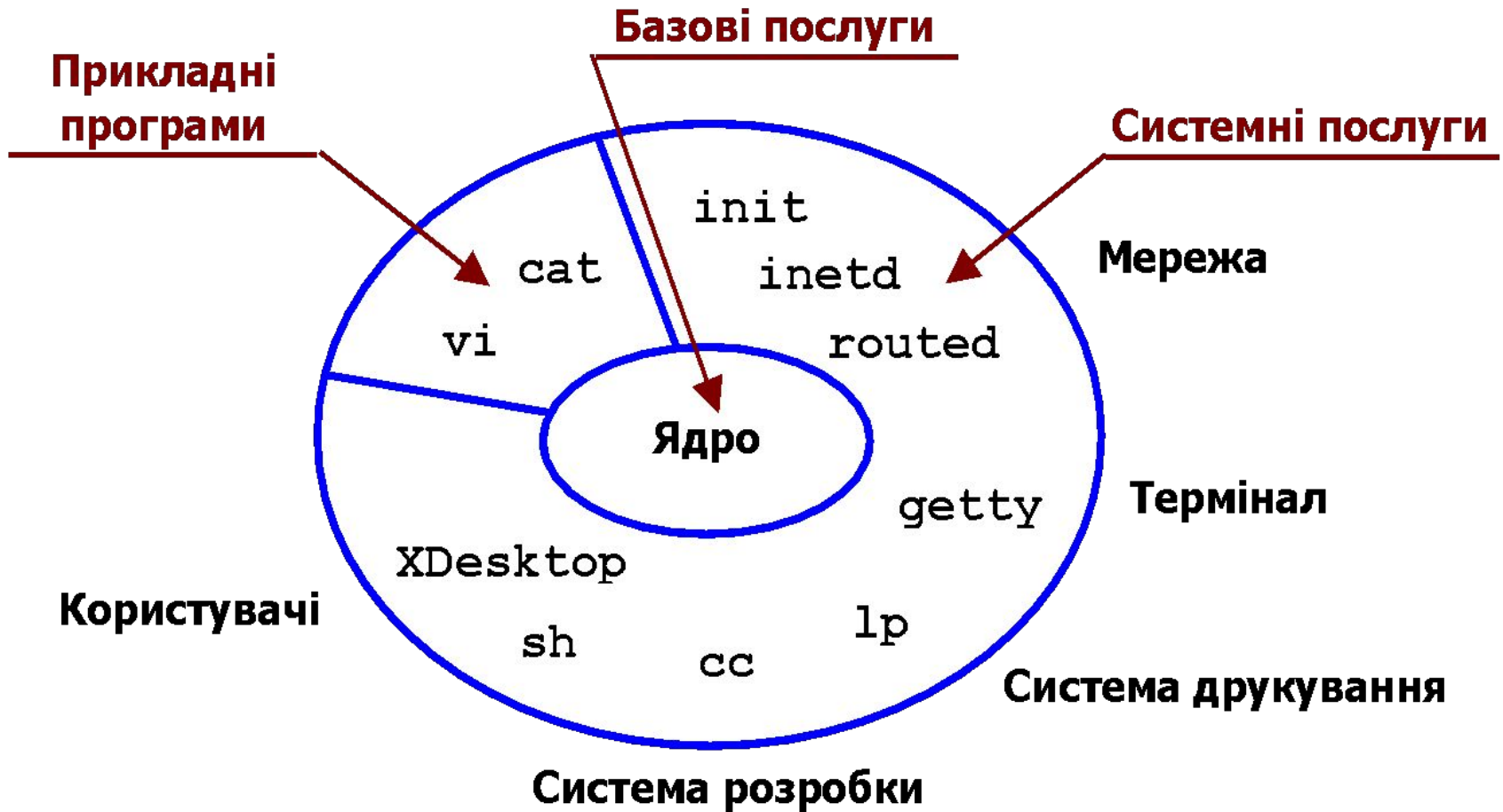
□ Багаторівневі системи

- Компоненти утворюють ієрархію рівнів (шарів)
- Кожний рівень спирається на функції попереднього рівня

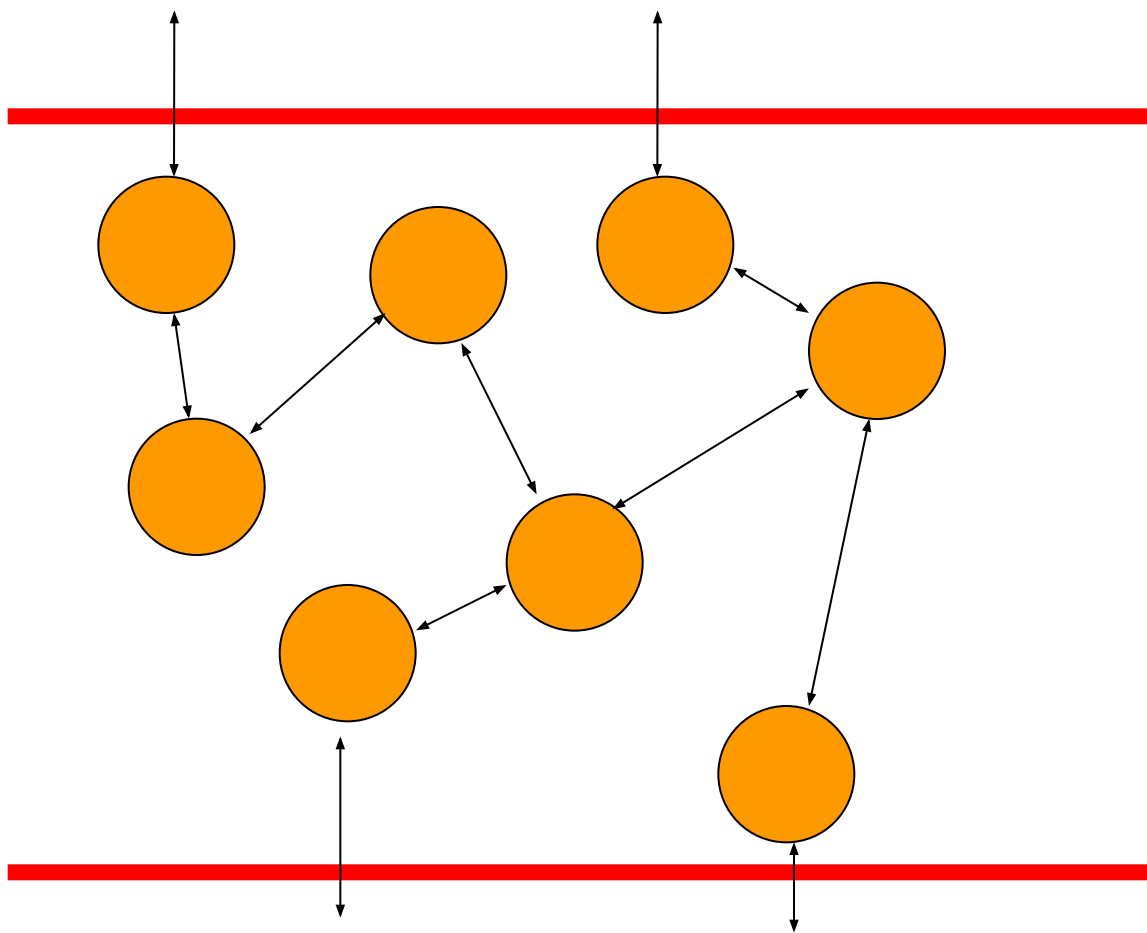
□ Мікроядрова архітектура

- Реалізація більшості функцій винесена за межі ядра у прикладні сервери
- Ядро підтримує взаємодію між компонентами

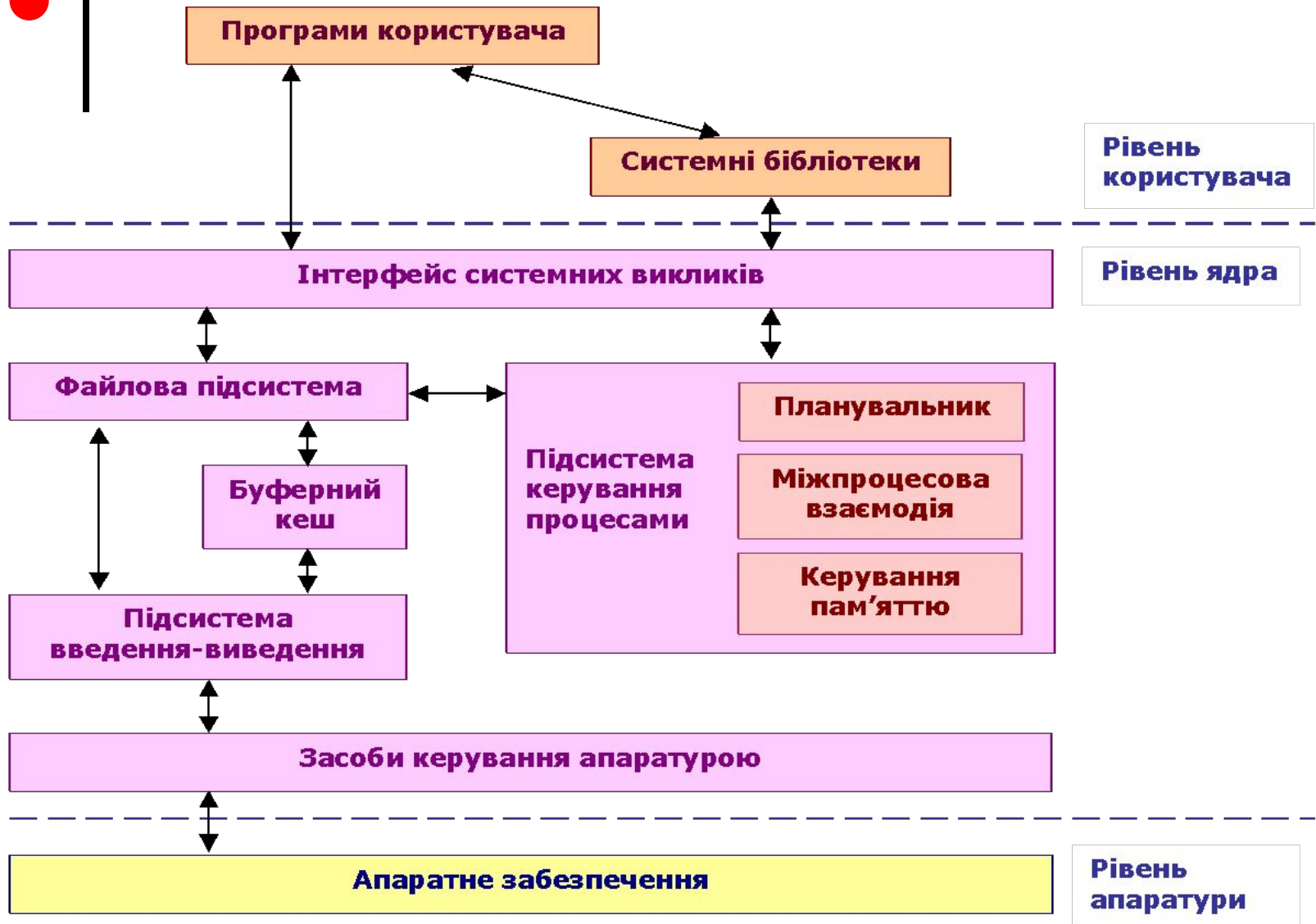
Архітектура системи UNIX (монолітне ядро)

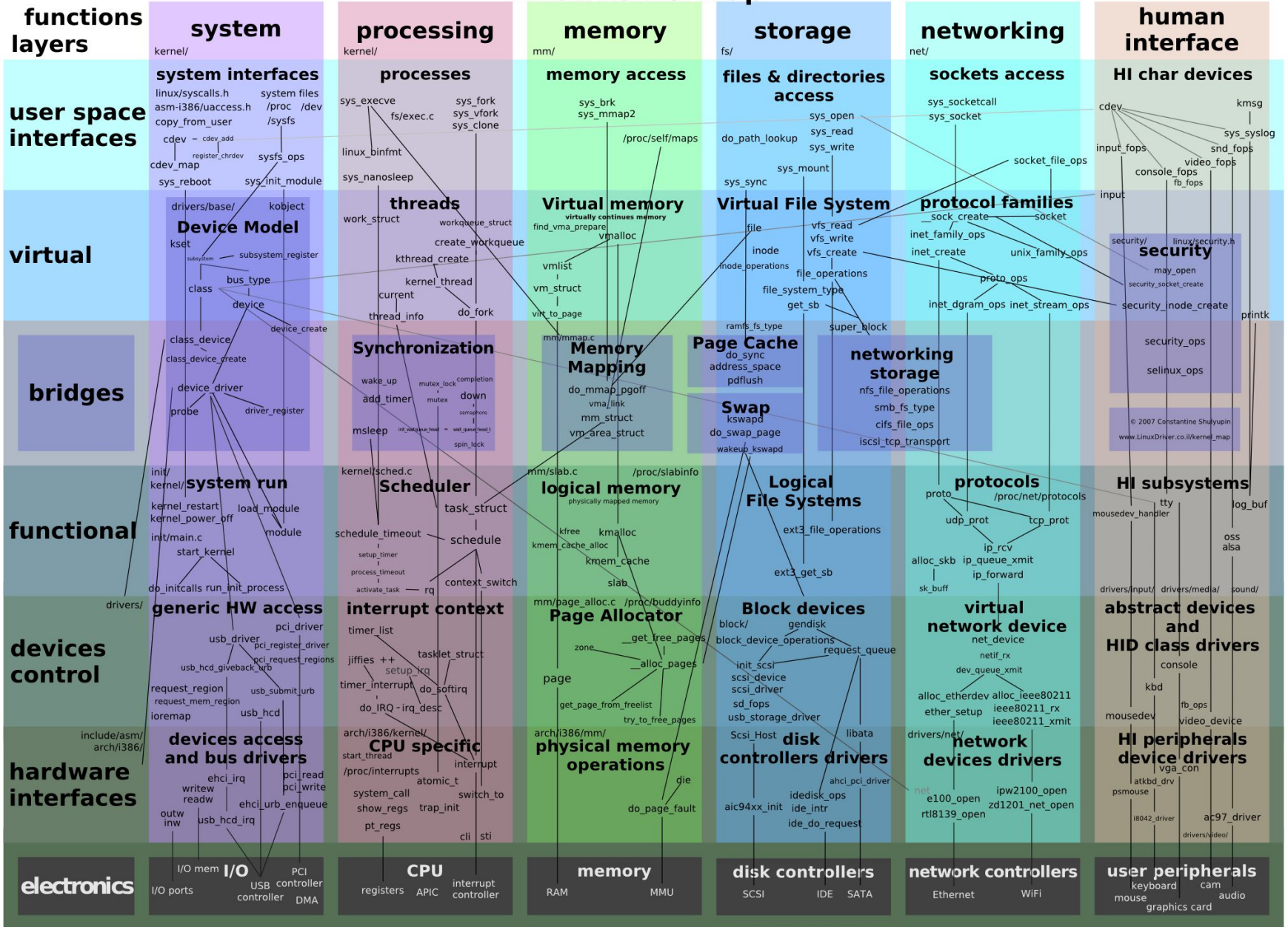
Структура монолітного ядра

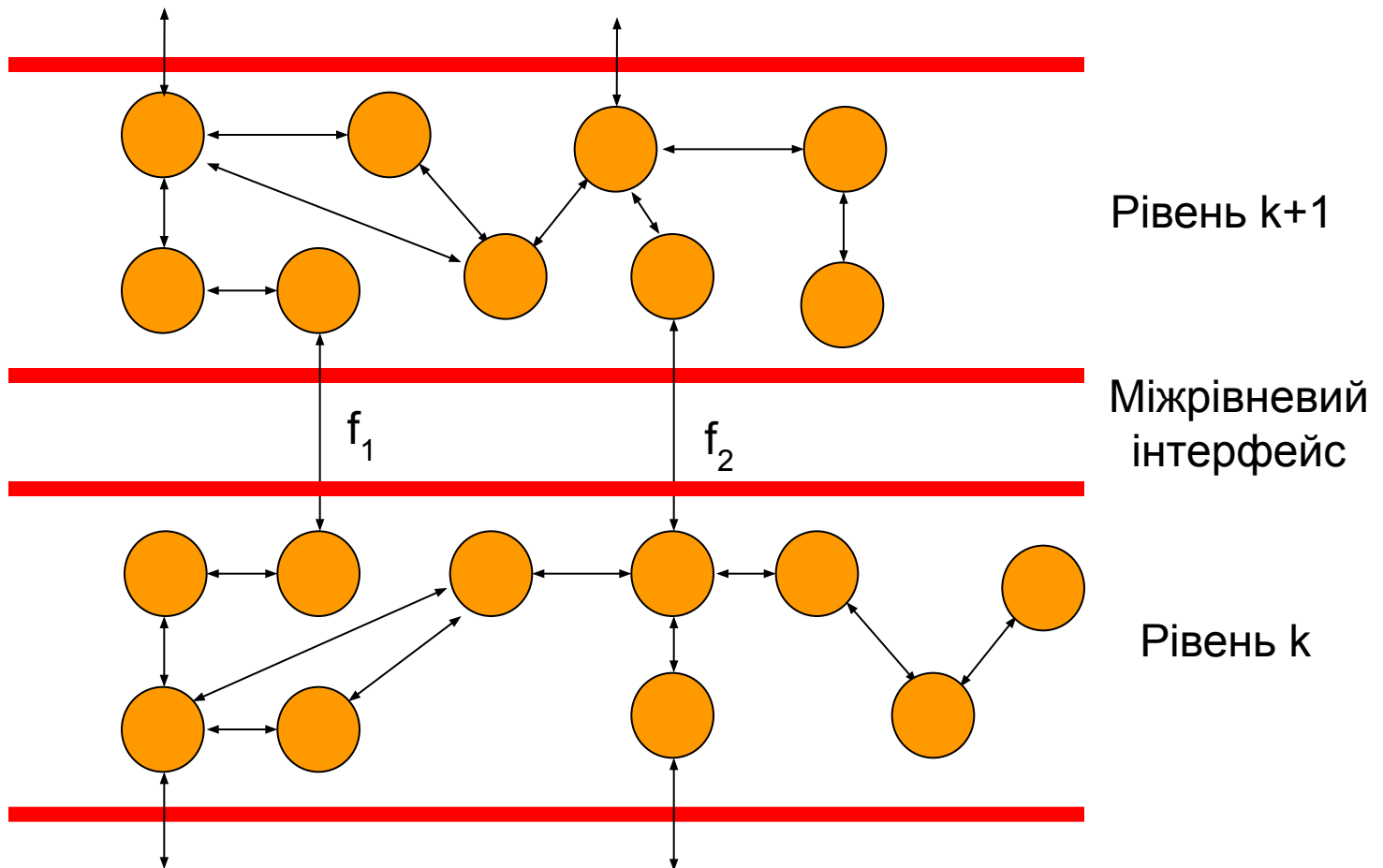
Структура ядра UNIX

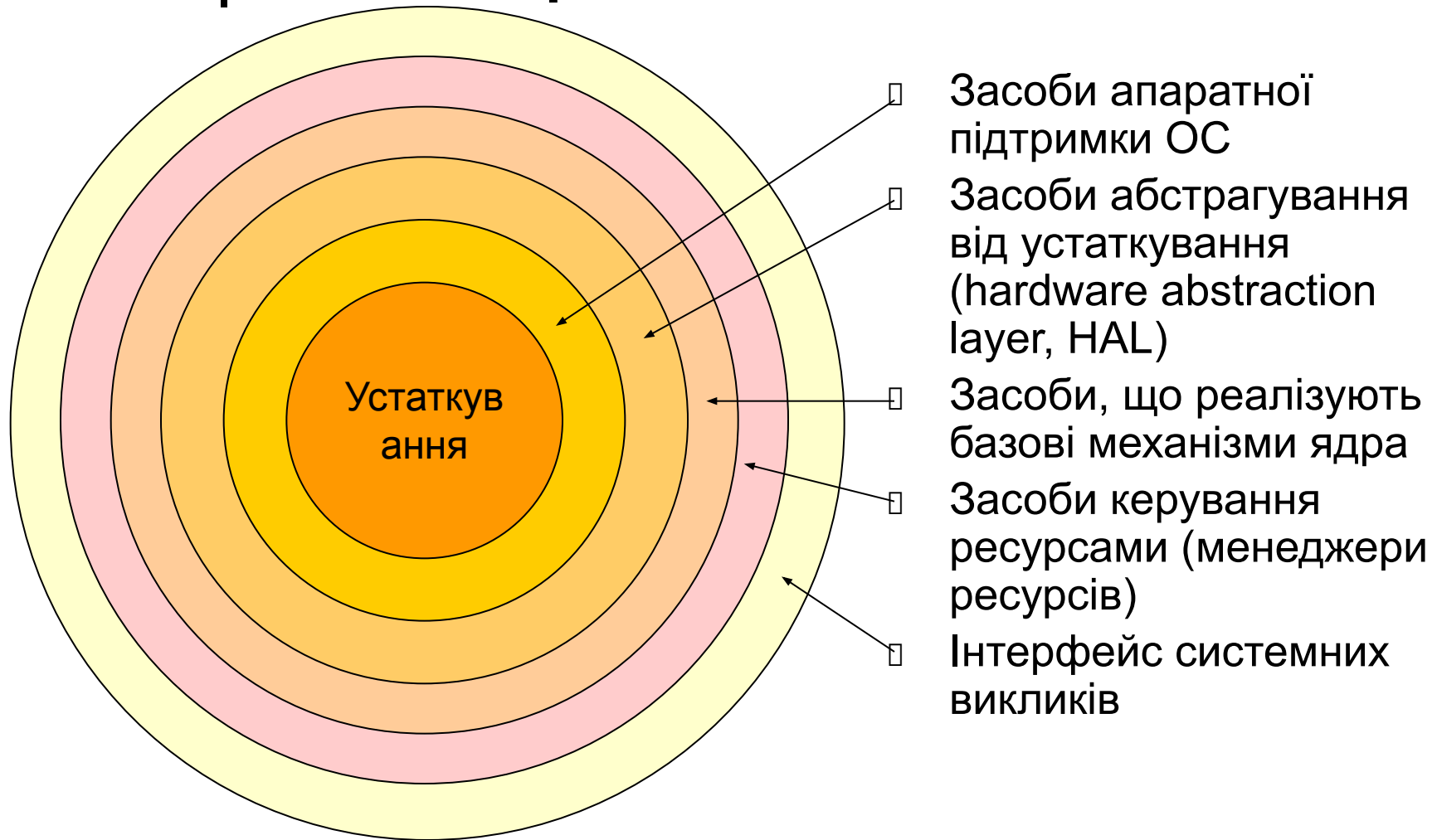
Linux kernel map

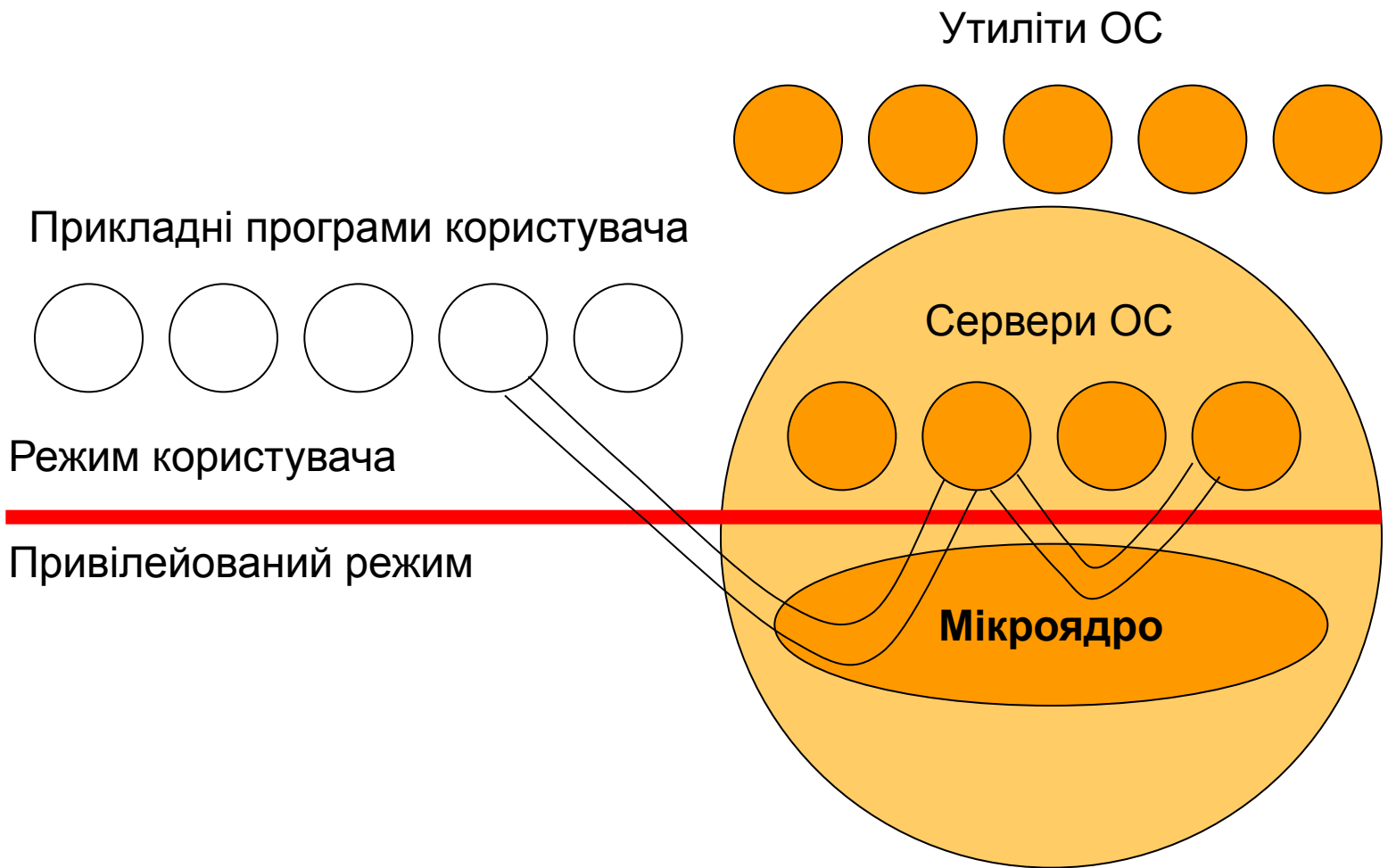
Концепція багаторівневої системи

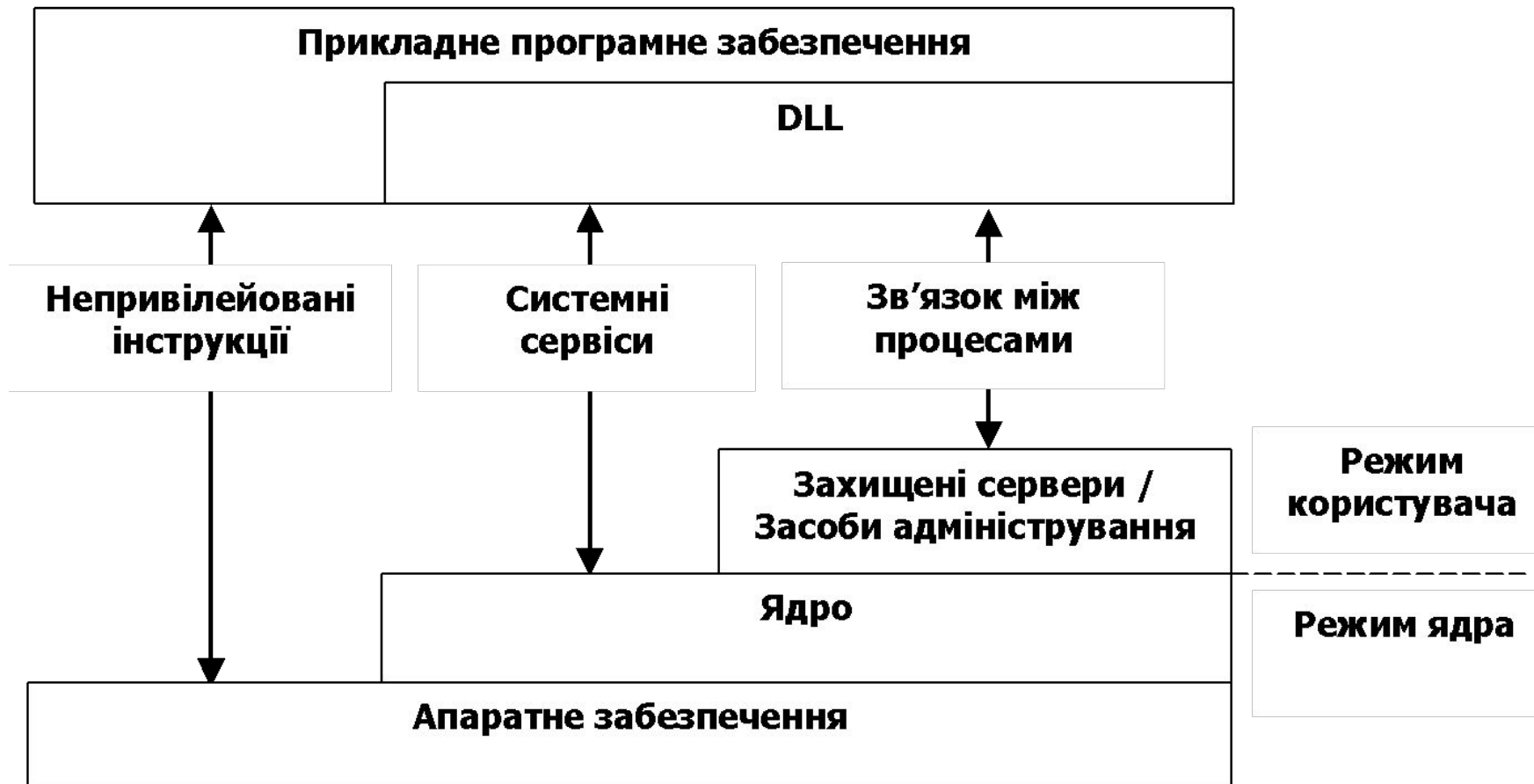
Структура ядра багаторівневої системи

Мікроядрова архітектура

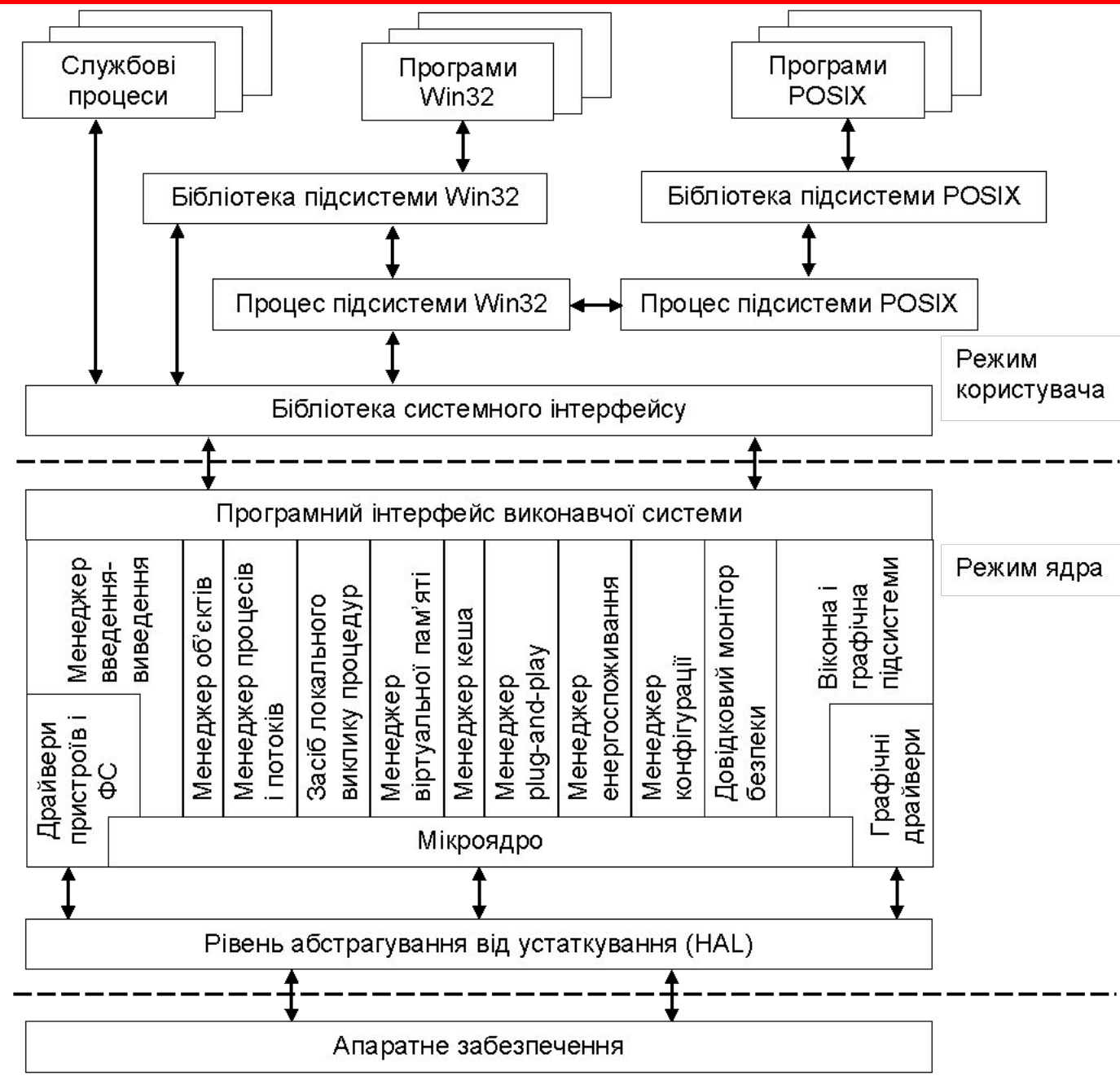

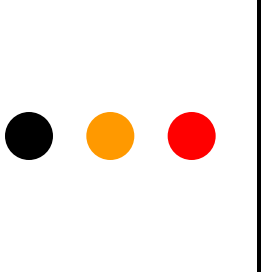
Вертикальна декомпозиція архітектури ОС Windows

Базові КОМПОНЕНТИ ОС Windows NT

Об'єктна архітектура (Windows)

- Імена об'єктів організовані в єдиний *простір імен*
- Об'єкти надають універсальний інтерфейс для доступу до системних ресурсів
 - Доступ до усіх об'єктів здійснюється однаково
 - Після створення об'єкта, або після отримання доступу до наявного, менеджер об'єктів повертає прикладній програмі *дескриптор об'єкта* (*object handle*)
- Забезпечено захист ресурсів
 - Кожну спробу доступу до об'єкта розглядає *підсистема захисту*

Об'єкт має *заголовок* і *тіло*. Структура заголовка об'єкта:

- Ім'я об'єкта, його місце у просторі імен
- Дескриптор захисту
- Витрата квоти (ціна відкриття дескриптора об'єкта)
- Список процесів, що отримали доступ до дескрипторів об'єкта